

حسابداری و مالیات ستانی هوشمند

محمدرضا پورعلی^{۱*}

سودابه معزی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۰۷/۰۴

چکیده

استفاده از فناوری های جدید شرکت ها را قادر می سازد برای فرآیند های متداول خود به سمت نوآوری در عملیات سوق داده شوند. این نوآوری ها عملیات سازمان ها و افراد را تا حد زیادی تغییر می دهند. با گسترش فعالیت های اقتصادی و جهانی شدن عملیات تجاری، زمینه برای ظهور حسابداری مبتنی بر فناوری اطلاعات فراهم آمد و امروزه شاهد آن هستیم حرفه حسابداری می تواند با استفاده از این موضوع رشد روزافزون داشته باشد. از سوی دیگر طراحی سیستم های مالیاتی نقش مهمی در حمایت از رشد اقتصادی و تضمین عدالت اجتماعی ایفا می کند. در محیط اقتصادی کنونی، در جهان به سرعت در حال تغییر بر پایه فرآیند های هوشمند، مالیات هوشمند راه حلی برای رشد، رسیدگی به چالش های فعلی و آینده تغییرات اقتصادی و تحقق اهداف می باشد. همراه نشدن با فناوری اطلاعات، سهل انگاری و عدم توجه لازم و کافی در انجام سرمایه گذاری های مورد نیاز، موجب عقب ماندگی جبران ناپذیر یا پرهزینه خواهد شد. هدف اصلی مقاله حاضر مشخص نمودن این الزام و چالش هایی که در صورت عدم توجه به ایجاد یک نظام مالیاتی هوشمند روی خواهند داد می باشد.

واژگان کلیدی

حسابداری فناوری اطلاعات، مالیات، حسابرسی مالیاتی، مالیات ستانی هوشمند.

۱ دانشیار حسابداری، گروه حسابداری، واحد چالوس، دانشگاه آزاد اسلامی، چالوس، ایران. (* نویسنده مسئول: pourali@iauc.ac.ir)

۲ دانشجوی دکتری حسابداری، گروه حسابداری، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران. (soodabeh_moezzi@yahoo.com)

فناوری اطلاعات

فناوری اطلاعات به مجموعه تکنیک ها، ابزارها و علمی اطلاق می شود که در انجام فعالیت های جمع آوری، ذخیره، بازیابی، پردازش و توزیع انواع اطلاعات (تصویر، داده و صدا)، در هر سطحی از کیفیت و کمیت مشارکت دارند (ملکی نجفدر و همکاران، ۱۳۹۱). در واقع فناوری اطلاعات ساز و کاری است که در جمع آوری ثبت، نگهداری، انتقال، تحلیل، پردازش و افشا اطلاعات به مدیریت ارشد یاری می رساند (پیری و ایمانی برندق، ۱۳۸۷؛ پورعلی و کرکانی، ۱۳۹۱). گسترش روزافزون و همه جانبه فناوری اطلاعات به عنوان یک ابزار مفید با کاربردهای گوناگون، موجب دگرگونی های زیادی در تمام رشته های اقتصادی و اجتماعی شده است و به عنوان یکی از عوامل محیطی بر موقعیت عملکرد و سرنوشت جوامع، سازمان ها و افراد اثرات جدی می گذارد (پورعلی و همکاران، ۱۴۰۲)، به عبارت دیگر فناوری اطلاعات کاربرد دانش در کسب و کار و صنعت است، وسایل مکانیکی یا الکترونیکی است که در تولید محصولات و برای ساخت سیستم های کارآمدتر است (عربی، ۱۳۸۸؛ خدامرادی و آلبوعطیوی، ۱۳۹۴؛ ذاکر حسینی، ۱۳۹۹). در حال حاضر فناوری اطلاعات از پیچیده ترین اصطلاح های این عصر است (ذاکر حسینی، ۱۳۹۹؛ جلالی کاسب و مطرود، ۱۴۰۰). این واژه اولین بار از سوی لویت و وایزلر^۱ در سال ۱۹۵۸ به منظور بیان نقش رایانه در پشتیبانی از تصمیم گیری ها و پردازش اطلاعات بکار گرفته شد (مهدوی و کریمی، ۱۳۹۳؛ وحدانی و مختاری، ۱۳۹۴؛ محمود دهنوی، ۱۳۹۵). از فناوری اطلاعات برداشت های متفاوتی وجود دارد. در نگاه محدود، فناوری اطلاعات دلالت بر بخش فناوری سیستم های اطلاعات دارد که شامل سخت افزار، نرم افزار، پایگاه داده شبکه ها و دیگر تجهیزات مورد استفاده در سیستم هاست (دهقان نیستاک و همکاران، ۱۳۹۱؛ کرمی و محمدی، ۱۳۹۲). بنابراین از این دیدگاه، فناوری اطلاعات جزیی از سیستم است. در نگاه وسیع تر، فناوری اطلاعات تشریح کننده سیستم های اطلاعاتی، کاربران و مدیریت سازمان است (الهی و آذر، ۱۳۸۷؛ خانقاهی، ۱۳۸۹؛ بادآورندهی و همکاران، ۱۳۹۰).

عصر حاضر را با نام هایی چون عصر اطلاعات و قرن دیجیتال نام نهاده اند (النجار و همکاران^۲، ۲۰۲۰)؛ و حتی سازمان ملل متحد نیز کشورها را به استفاده هر چه بیشتر از قابلیت بزرگ دیجیتال در زندگی، توسعه پایدار و صلح مستمر فرا خوانده است (حمیدیان و همکاران، ۱۴۰۱). فناوری نقش حیاتی در تولید و خدمات دارد. فناوری های جدید و پیشرفته سریعاً روش های گذشته را منسوخ می کنند و موجب ارائه کالا، خدمات و پشتیبانی های برتر می شود. فناوری اطلاعات حجم اطلاعات قابل دسترسی سازمان ها و افراد را افزایش می دهد. هم چنین حجم اطلاعات سازمان یافته از طریق توسعه سیستم های پردازشی به سرعت رو به رشد است، به طوری که به نظر می رسد جهان با پدیده ای بنام انفجار اطلاعات مواجه است (پورعلی و کرکانی، ۱۳۹۱).

مهم ترین ویژگی های فناوری اطلاعات

- سرعت زیاد در پردازش داده ها

- دقت فوق العاده زیاد

- سرعت بالا در دسترسی به اطلاعات

- به روز بودن

¹ Levitt & Weissler

² Al-Najjar et al

- امکان مبادله الکترونیکی اطلاعات

- کیفیت بالا

- قیمت فوق العاده ارزان و رو به کاهش

با توجه به این ویژگی ها، از طرفی گسترش حجم عملیات و پیچیده تر شدن امور را نیز در پیش داریم، دیگر نیازی به توجیه استفاده از فناوری اطلاعات در دنیای امروز نخواهیم داشت و حسابداری نیز ناگزیر به کاربرد و استفاده از تمام یا برخی از روش های نو در ارائه خدمات و وظایف خود است (الهی و رجب زاده، ۱۳۸۲؛ مومنی و مزینانی، ۱۳۹۵؛ رستمی مازویی و معزی، ۱۴۰۲).

حسابداری

حسابداری دانشی است که اطلاعات مالی را جمع آوری، تجزیه و تحلیل، اندازه گیری، ثبت، طبقه بندی، جمع و گزارش می کند (علی مدد و ملک آرای، ۱۳۸۰؛ مومنی و مزینانی، ۱۳۹۵). اهداف گزارشگری مالی و مبانی حسابداری ایجاب می کند، اطلاعاتی که گزارشگری مالی فراهم می آورد از ویژگی های معینی برخوردار باشد تا در تصمیم گیری های سرمایه گذاران و اعتبار دهندگان فعلی، بالقوه و سایر استفاده کنندگان موثر واقع شود. این ویژگی ها را ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری می نامند:

مربوط بودن ^۳	به موقع بودن، سودمندی در پیش بینی و سودمندی در ارزیابی
قابلیت اعتماد ^۴	قابلیت تایید، معتبر بودن و بی طرفانه بودن
قابلیت مقایسه ^۵	ثبات رویه و افشا کافی

(الهی و رجب زاده، ۱۳۸۲؛ مومنی و مزینانی، ۱۳۹۵)

حسابداری و فناوری اطلاعات

در سال های اخیر حرفه حسابداری به طور فزاینده ای به فناوری اطلاعات متکی شده است (رستمی مازویی و معزی، ۱۴۰۲) و همراه نشدن با فناوری اطلاعات، سهل انگاری و عدم توجه لازم و کافی در انجام سرمایه گذاری های مورد نیاز، موجب عقب ماندگی جبران ناپذیر یا پرهزینه خواهد شد (الهی و آذر، ۱۳۸۷؛ مهدوی و کریمی، ۱۳۹۳؛ ذالک زاده، ۱۴۰۰؛ پورعلی و بهبهانی، ۱۴۰۲؛ اوچاک ترک و ویلارد^۶، ۲۰۱۳). بکارگیری فناوری اطلاعات در بخش حسابداری، حسابداران را قادر به ارائه گزارشهای مالی دقیق تری برای اتخاذ تصمیمات بهینه می سازد (جامعی و کرم زاده، ۱۳۹۳).

استفاده از فناوری های جدید شرکت ها را قادر می سازد برای فرآیند های متداول خود به سمت نوآوری در عملیات سوق داده شوند (ذالک زاده، ۱۴۰۰)، این نوآوری ها عملیات سازمان ها و افراد را تا حد زیادی تغییر می دهند. با گسترش فعالیت های اقتصادی و جهانی شدن عملیات تجاری، زمینه برای ظهور حسابداری مبتنی بر فناوری اطلاعات فراهم آمد (شیانگ^۷، ۲۰۲۳) و امروزه شاهد آن هستیم حرفه حسابداری می تواند با استفاده از این موضوع رشد روز افزون داشته باشد (هوانگ و همکاران^۸، ۲۰۲۰). محیط حسابداری امروزی محیطی سرشار از مسئولیت و فشارکاری است و یکی از

³ Relevance

⁴ Reliability

⁵ Comparability

⁶ Uçaktürk & Villard

⁷ Xiang

⁸ Huu Nguyen et al

رویکردها برای رویارویی با این فشارهای رو به افزایش، استفاده از فناوری اطلاعات است که به صورت فزاینده ای می تواند کارایی و اثربخشی حسابداری را افزایش دهد (رستمی مازویی و معزی، ۱۴۰۲)، حسابداری نیز مانند تمامی علوم می بایست به پویایی اطلاعات خود اهمیت داده و خود را به روز نگه داشته و از تکنولوژی در جهت پیشرفت خود استفاده نماید (پورعلی و همکاران، ۱۴۰۲). در واقع حسابداری مبتنی بر فناوری اطلاعات به تدوین و تنظیم صورتهای مالی با بهره گیری از فناوری اطلاعات اشاره دارد (محمدی، ۱۳۹۹).

مزایای استفاده از فناوری اطلاعات در حسابداری
ارتقا کارایی و اثربخشی عملیات
کاهش بهای تمام شده فرآیند کار
بهبود زمان پاسخ گویی
کاهش سطح اطلاعات فنی لازم
افزایش کیفیت
کاهش خطای انسانی
کاهش زمان اجرای عملیات
کاهش حجم مستندات

(ذالک زاده، ۱۴۰۰؛ حمیدیان و همکاران، ۱۴۰۱؛ کاریسوسا و همکاران^۹، ۲۰۱۹؛ شیانگ، ۲۰۲۳)

محققان و پژوهشگران این رشته می بایست به دنبال رفع نقاط ضعف و حل و فصل نمودن موانع جهت بهره گیری بهینه و کارآمد از این تکنولوژی برآیند تا علاوه بر بهره مندی از این پیشرفت ها چارچوب اصلی و یکپارچه دانش حسابداری نیز حفظ گردد (ابانسر^{۱۰}، ۲۰۲۰؛ دمانیک^{۱۱}، ۲۰۲۰). حسابداری برای بهبود کارآیی خود نیازمند به فناوری های جدید دارد. از طرفی بکارگیری سیستم مالیات الکترونیک موجب بهبود و ارتقا سیستم های مالی کشور می گردد که از این دیدگاه، استفاده از فناوری اطلاعات و نقش آن در راهبرد این امر بیشتر نمایان است (مومنی و مزینانی، ۱۳۹۵). محققین معتقدند، در تحولات نظام مالیاتی، دانش حسابداری نقشی کلیدی دارد (کاستراتی^{۱۲}، ۲۰۲۰) و حتی برخی بر این باورند که تمرکز تغییرات بخش عمومی به سوی حسابداری سوق پیدا خواهد کرد (پسی^{۱۳}، ۲۰۱۶)، سنگ بنای این تحولات، هوشمند سازی نظام مالیاتی با استفاده از استانداردهای حسابداری در سطح دولت ها می باشد (هالی و ویسوتسکی^{۱۴}، ۲۰۱۰) که منجر به افزایش درآمدهای پایدار برای دولت می گردد (حمیدیان و همکاران، ۱۴۰۱؛ هرت و ملوین^{۱۵}، ۲۰۱۷؛ وکشی^{۱۶}، ۲۰۱۸).

⁹ Carrizosa et al

¹⁰ Abunssar

¹¹ Damanik

¹² Kastrati

¹³ Peci

¹⁴ Hail & Wysocki

¹⁵ Herath & Melvin

¹⁶ Vokshi

مالیات

مالیات نوعی هزینه اجتماعی است که دولت از اشخاص، شرکت ها و موسسات بر اساس قانون، برای تقویت عمومی حکومت و تامین مخارج عامه دریافت می کند (توکلی، ۱۳۹۴؛ زارع و همکاران، ۱۴۰۰). در واقع مالیات قسمتی از دارایی اشخاص است که افراد برای حفظ و امنیت بقیه اموال و دارایی خود به دولت می پردازند (مالکی مقدم و عباسی، ۱۳۸۲؛ زارع و همکاران، ۱۴۰۰). در یک جمع بندی می توان گفت مالیات، قسمتی از درآمد یا دارایی افراد است که برای پرداخت مخارج عمومی و اجرای سیاست های مالی در راستای حفظ منافع اقتصادی، اجتماعی سیاسی کشور با قوانین، اهرم های اداری و اجرایی دولت وصول می شود (امیدی پور و پژویان، ۱۳۹۶؛ آگبو و نوادیالور^{۱۷}، ۲۰۲۰؛ اریکسون و همکاران^{۱۸}، ۲۰۲۰)، مالیات از لوازم اصلی اداره حکومت می باشد، یعنی دولت و حکومت بدون پدیده مالیات غیر معقول می باشد (دودانگه، ۱۳۸۵؛ براتی و همکاران، ۱۳۹۴).

مالیات پاک ترین، مطمئن ترین و سالم ترین منبع تامین مالی دولت هاست (براتی و همکاران، ۱۳۹۴). نظام مالیاتی در کشورهای توسعه نیافته و در حال توسعه، هزینه بالایی را بر جامعه تحمیل می کند (حسن زاده جزدانی، ۱۴۰۲؛ الرفیع^{۱۹}، ۲۰۱۷؛ گلینز و همکاران^{۲۰}، ۲۰۱۷)، لذا توسعه نظام مالیاتی به عنوان یکی از محورهای اساسی توسعه اقتصادی کشور شناخته می شود. در این راستا جایگزینی درآمدهای مالیاتی به جای درآمدهای ناپایدار نفتی همواره از مهم ترین محورهای برنامه های توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور بوده (فداکار و کارگشورکی، ۱۳۸۶) و این مهم در سنوات اخیر به دلیل تشدید تحریم های اقتصادی، مورد توجه بیشتری قرار گرفته است (کریمی و همکاران، ۲۰۲۰؛ ماتیاس^{۲۱}، ۲۰۲۲) و جایگزینی مالیات به جای درآمدهای نفتی با شدت بیشتری صورت می گیرد (حسن زاده جزدانی، ۱۴۰۲)، سهم مهم مالیات ها از تولید ناخالص ملی نیز می تواند نشانه اثربخشی سیاست های مالیاتی در اقتصاد باشد (دنیای اقتصاد، ۱۳۸۹؛ پژویان و درویشی، ۱۳۸۹؛ پژویان، ۱۳۹۲؛ براتی و همکاران، ۱۳۹۴؛ جهانشاد و خباززاده، ۱۳۹۹؛ دارابی و همکاران، ۱۴۰۲؛ مگدالنا و کورنیواتی^{۲۲}، ۲۰۱۶).

اهداف کلی مالیات ستانی در ادبیات اقتصادی

اهداف بودجه ای که ناظر بر تامین مالی بودجه دولت از طریق مالیات ها است.
اهداف اقتصادی که ناظر بر تثبیت نوسان های اقتصادی در شرایط رکودی و تورمی و تخصیص منابع بین بخش های مختلف اقتصادی از طریق سیاست های مالیاتی است.
اهداف اجتماعی که ناظر بر بازتوزیع درآمد در جامعه و کاهش شکاف طبقاتی از طریق ابزارهای مالیاتی می باشد.

¹⁷ Agbo & Nwadiolor

¹⁸ Erickson et al

¹⁹ Al-Rifai

²⁰ Gelinas et al

²¹ Matthias

²² Magdalena & Kurniawati

اهداف نظام مالیاتی

تامین بخش مهمی از درآمد بودجه ای دولت
ترویج و توسعه عدالت و برابری اقتصادی از طریق باز توزیع ثروت در جامعه
کاهش نابرابری اقتصادی و فاصله طبقاتی

(حمیدیان و همکاران، ۱۴۰۱؛ گلینز و همکاران، ۲۰۱۷)

سازمان مالیاتی

سازمان مالیاتی رابط اصلی بین دولت و شهروندان است که عملکرد خوب آن نمادی از دولت خوب محسوب می گردد (جهاشاد و خباززاده، ۱۳۹۹)، بدین علت در سال های اخیر سیاست گذاران با آگاهی یافتن از اهمیت این موضوع به دنبال روش هایی هستند تا ضمن ترویج و توسعه کسب و کار در کشور موجب اطمینان منطقی از رعایت و پرداخت دواطلبانه مالیات در کشورها گردد (دارابی و همکاران، ۱۴۰۲). یکی از این سیاست ها و روش ها، بهره گیری از حسابرسی مدرن با رویکرد مدیریت ریسک بوده (برزگری و فیروز پور^{۲۳}، ۲۰۱۳) و این رویکرد، عنصری اساسی جهت مدیریت کارا و اثربخش رعایت تمکین مالیاتی به حساب می آید (افلاطونی، ۱۴۰۱). این دیدگاه می کوشد تا با اولویت بندی عملیات در سازمان مالیاتی، مسیر تعامل بین مودیان و سازمان را به سمت تبعیت مالیاتی بهتر از سوی مودیان و کاهش تنش های مالیاتی سوق دهد (جهاشاد و خباززاده، ۱۳۹۹).

حسابرسی مالیاتی

درآمد مالیاتی از مهم ترین منابع تامین مالی دولت ها است و یکی از دلایلی که باعث می شود درآمد مالیاتی تحقق یافته از مقدار مورد انتظار آن کمتر باشد، تقلب و فرار مالیاتی است. برای این که تقلب و فرار مالیاتی کاهش یابد میبایست حسابرسی مالیاتی در سازمان مالیاتی اجرایی گردد (دارابی و همکاران، ۱۴۰۲). حسابرسی مالیاتی فرآیندی است که یک عامل خارجی نظیر موسسات حسابرسی یا مراجع مالیاتی به بررسی درستی اسناد و مدارک مالی و تحقق رعایت قوانین موضوعه، مقررات، بخشنامه ها، موازین و آیین نامه ها، اصول و استانداردهای حسابداری و حسابرسی می پردازد (جهاناشاد و خباززاده، ۱۳۹۹). تاریخ انجام حسابرسی مالیاتی بسیار مهم است زیرا این کار باید در بازه های زمانی مشخص شده در قانون انجام شود. در واقع هدف حسابرسی مالیاتی، تشخیص درآمد مشمول مالیات و تعیین میزان مالیات مربوط به آن است (توکل، ۱۳۹۰).

سازمان مالیاتی برای شناسایی و انتخاب مودی جهت حسابرسی، به دلیل محدودیت منابع و تعدد بسیار زیاد مودیان، نیازمند روشی سیستماتیک مبتنی بر ریسک می باشد. در یک سیستم مدرن جهت وصول مالیات غیر ممکن است که دولت تک تک مودیان را مورد رسیدگی قرار دهد و هم چنین بررسی مداوم مودیان کم خطر و تمکین کننده، هدر دادن منابع توسط دولت می باشد. در یک چنین سیستمی انتخاب مودی جهت حسابرسی بر اساس معیار ریسک مودی خواهد بود. در نتیجه برنامه ریزی حسابرسی با توجه به طبقات مختلف ریسک مودیان انجام خواهد شد (جهاناشاد و خباززاده، ۱۳۹۹). سیستم، ریسک اطلاعات و نحوه رعایت و تمکین مودی را مورد تجزیه و تحلیل قرار می دهد. چنان چه ریسک از آستانه از پیش تعیین شده پایین تر باشد، یک ارزیابی خودکار انجام پذیرفته و برگ تشخیص صادر می گردد و چنان چه بیش از آستانه باشد، مودی برای حسابرسی و بازنگری به صورت دستی انتخاب می گردد و پس از حسابرسی و بررسی های لازم برگ

²³ Barzegari & Faizpour

تشخیص صادر و ابلاغ می شود (جباری و کوشافر، ۱۳۹۳). سازمان امور مالیاتی به موجب وظیفه قانونی خود ملزم به حسابرسی و بررسی اظهارنامه های مالیاتی و هر گونه اسناد و مدارک به دست آمده و سوابق رفتاری مویدان می باشد (رستمی و همکاران، ۱۴۰۲).

تقلب و فرار مالیاتی

تقلب و فرار مالیاتی می تواند حسابرسی مالیاتی و هم چنین مالیات ستانی هوشمند را تحت تاثیر قرار دهد. تقلب مالیاتی شامل اشتباه عمدی، حذف اطلاعات، انحرافات و دستکاری در اظهارنامه مالیاتی است (جودی و همکاران^{۲۴}، ۲۰۲۲). امروزه تقلب مالیاتی به عنوان یک بیماری شناخته شده و هزینه های اقتصادی زیادی را به همه جوامع اعمال کرده است و منجر به کاهش اعتماد عمومی می شود. به دلیل آن که پرداخت مالیات، ثروت را از شرکت و مالکان آن به دولت منتقل می کند، اغلب شرکت ها طرحی را برنامه ریزی و اجرا می کنند، که تعهدات مالیاتی خود را به کمترین حد ممکن برسانند (ولاد و همکاران^{۲۵}، ۲۰۱۱)، در نتیجه، تصمیم به عدم پرداخت مالیات از طریق تقلب و فرار مالیاتی می گیرند، از این رو حسابرسان مالیاتی سعی در هر چه محکم تر کردن حسابرسی صورتهای مالی بر طبق یک قاعده محکم دارند تا درصد انحرافات را در گزارشهای مالی هرچه بیشتر کاهش دهند (دارابی و همکاران، ۱۴۰۲؛ لامبسدورف^{۲۶}، ۲۰۰۳).

مالیات گریزی، با روش هایی چون کتمان فروش و درآمد واقعی، ساخت گزارشهای غیر واقعی درآمد و هزینه، ثبت غیرواقعی اسناد مالی و هزینه سازی است، بیشتر مویدان با ابراز صادقانه فروش و درآمد، نه تنها سودی از فعالیت تولیدی خود کسب نمی کنند، بلکه متحمل زیان نیز خواهند شد (زارع و همکاران، ۱۴۰۰)، در چنین شرایطی که رعایت هنجارهای مالیاتی به زیان مویدان باشد، گرایش به رفتارهای انحرافی و مالیات گریزی در بین مویدان مالیاتی نیز تشدید خواهد شد، به طوری که در نگاهی کلان تر و غیرشخصی تر نیز مصارف مالیات چندان شفاف نیست و مویدان نتایج مالیات پرداختی خود را به گونه ای شفاف مشاهده نمی کنند که حداقل به دلیل نفع جمعی از نفع شخصی منصرف شوند و از مالیات دهی استقبال کنند (صیادی سومار و همکاران، ۱۳۹۷)؛ برای جلب مشارکت مردم، وجود اعتماد بین دولت و مردم، شفافیت مصارف مالیات و عدالت مالیاتی امری ضروری است (بیاتی، ۱۳۹۴؛ ژیا و همکاران^{۲۷}، ۲۰۱۷).

عدالت و کارایی

نظام مالیاتی به دنبال تحقق دو مولفه کلیدی یعنی عدالت و کارایی است. عدالت به معنای وصول عادلانه مالیات و ایجاد فضایی امن و آرام از سوی حاکمیت برای فعالان اقتصادی است که براساس آن، افراد با توانایی ها و ظرفیت های مختلف به فعالیت و امرار معاش پردازند و کارآیی نیز به معنای وصول مالیات، با کمترین میزان تنش و هزینه و به عبارتی افزایش بهره وری سازمان است (افلاطونی، ۱۴۰۱). قانون برای همه افراد باید یکسان باشد و همه در برابر قانون مساوی باشند که با توجه به نبود بانک اطلاعات جامع از فعالیت های مالی مویدان و صدور بخشنامه های متعدد و نگاه متفاوت به افراد فعالیت های آنان، اصل برابری به نوعی کمرنگ شده است. لذا به منظور برقراری عدالت و برابری مالیاتی بایستی با ایجاد پایگاه اطلاعات جامع مویدان و نیز تدوین ضمانت اجرای یکسان این برابری افراد در مقابل قانون تقویت گردد (میرقاسمی و همکاران، ۱۴۰۰).

²⁴ Jodi et al

²⁵ Vlad et al

²⁶ Lambsdorff

²⁷ Xia et al

نظام مالیاتی در کشورهای توسعه نیافته و در حال توسعه هزینه بالایی را بر جامعه تحمیل می کند، مانند:

میزان وصولی کم

هزینه وصولی بالا

اتلاف وقت مودیان مالیاتی

انحراف تخصیص بهینه منابع (افلاطونی، ۱۴۰۱).

مالیات ستانی هوشمند

بر اساس تعاریف بین المللی، نظام مالیاتی هوشمند، نظامی است یکپارچه، داده مبنا، مودی محور و مبتنی بر فناوری های نوین هوشمند ساز و شامل اجزا و ویژگی هایی که در آن کارایی و عدالت نظام مالیاتی و پرداخت مالیات به باور، رفتار و فرهنگ عمومی تبدیل شده و ضمن افزایش رضایت ذینفعان و شفاف سازی رویدادهای مالی و مالیاتی، تامین اعتبارات هزینه ای بودجه عمومی کشور و عدالت اجتماعی را در پی دارد (رستمی و همکاران، ۱۴۰۲)، در این راستا، هوشمند سازی یک مسیر مشترک و جهان شمول برای حرکت به سمت سازمان مالیاتی مدرن محسوب می شود. فرآیندهایی که از ابتدا کاغذ محور و تا حدی دستی بوده اند با روندی رو به رشد، در حال دیجیتالی شدن هستند (گزارش بانک توسعه آسیایی، ۲۰۲۲).

در میان خرده نظام های مستتر در سامانه اقتصاد جامعه، نظام مالیاتی از اهمیتی کلیدی و موقعیتی حساس برخوردار است که متناسب با تغییرات نظام اقتصادی با تاثیرپذیری از نهضت هوشمند سازی شدن، فضای کاری نوینی را تجربه می کند (ونچا^{۲۸}، ۲۰۱۹). اعتقاد بر این است که نظام مالیاتی هوشمند به عنوان بهترین راهکار برای مبارزه با تقلب و فرار مالیاتی در کشور است. نظام مالیاتی هوشمند، فاصله مودی و ممیز مالیاتی را به کمترین میزان کاهش داده و هم چنین اشراف سازمان به عملکرد و فعالیت واقعی مودیان را تقویت می نماید و درجه تحقق آن یکی از شاخص های نشان گر سطح کیفی نظام اقتصادی کشورها ارزیابی شده است (خبرگزاری برنا، ۱۴۰۰).

سیر تکامل مالیات ستانی هوشمند

سازمان مالیاتی نسل اول	سازمان مالیاتی مبتنی بر پرونده کاغذی و سیستم سنتی است.
سازمان مالیاتی نسل دوم	بیشتر کارها به صورت دیجیتالی انجام می شوند؛ اگرچه فرآیندهای اساسی یکسان و مشابه قبل (اما سریع تر و کارآمدتر) هستند.
سازمان مالیاتی نسل سوم	یک تغییر پارادایم است که در آن با متصل شدن سیستم های مودیان با سازمان مالیاتی، تمکین مودیان خودکار و یکپارچه شده و فعالیت های سنتی مربوط به تصمیم گیری، از طریق فناوری انجام می شود.

(رستمی و همکاران، ۱۴۰۲؛ گزارش بانک توسعه آسیایی، ۲۰۲۲)

فواید مالیات ستانی هوشمند

ارائه خدمات عمومی بیشتر از طرف دولت

کاهش دخالت نیروی انسانی و در نتیجه کاهش خطا

امکان برنامه ریزی و به دنبال آن انجام امور بر اساس زمان های تعریف شده

امکان مدیریت از راه دور فرآیندها و کارها
 امکان بازیابی و کنترل در هر زمان و مکان
 امکان ثبت اطلاعات و استفاده از ذخایر اطلاعاتی
 امکان بالا بردن بهره‌وری در نیروی انسانی با اعمال رفع محدودیت‌ها
 تسهیل مراجعه به ادارات مالیاتی و از بین رفتن محدودیت‌های زمانی و مکانی از طریق سامانه‌های اینترنتی
 تسهیل جمع‌آوری و پردازش اطلاعات با سرعت و دقت بالاتر
 تسهیل شدن تکمیل و ارسال اظهارنامه برای مودیان
 تسهیل شدن در امر پیگیری پرونده‌های مالیاتی
 ایجاد سهولت در تبادل اسناد و مدارک بین مودی و کادر مالیاتی
 تسهیل شدن در امر پرداخت وجه نقد مالیاتی از حساب بانکی مودیان
 فراهم سازی بستر برای مدیریت منابع مالی و مدیریت کادر مالیاتی
 به روز شدن اطلاعات مالیاتی اشخاص
 به حداقل رساندن فرار مالیاتی
 افزایش عدالت مالیاتی
 کاهش هزینه‌های اداری
 ثبات اقتصادی و افزایش شفافیت فعالیت‌های اقتصادی
 رضایتمندی پرداخت کنندگان
 افزایش نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی کشور
 افزایش درآمد‌های مالیاتی و کاهش هزینه‌های جمع‌آوری مالیات (گرامی، ۱۳۸۴؛ لشکری زاده و عزیزی، ۱۳۸۹؛ براتی و همکاران، ۱۳۹۴؛ مومنی و مزینانی، ۱۳۹۵؛ امیدی پور و پژویان، ۱۳۹۶؛ سازمان امور مالیاتی کشور^{۲۹}، ۱۴۰۰؛ حمیدیان و همکاران، ۱۴۰۱؛ افلاطونی، ۱۴۰۱؛ رستمی و همکاران، ۱۴۰۲؛ زمان زاده^{۳۰}، ۲۰۱۸؛ گزارش بانک توسعه آسیایی، ۲۰۲۲).

مؤلفه‌های مورد نیاز جهت تحقق نظام مالیاتی هوشمند

۱- فناوری اطلاعات و زیرساخت

ایجاد و توسعه یک زیرساخت قوی در کلیه ابعاد به ویژه فناوری اطلاعات، یکی از مؤلفه‌های اصلی یک نظام مالیاتی کارآمد و موثر محسوب می‌شود. استراتژی‌ها و استانداردهای فناوری اطلاعات، تجهیزات شبکه‌های محلی، ملی و ارتباطات دور، تجهیزات سخت افزاری و نرم افزاری و سیستم‌های نرم افزاری کاربردی از جمله مواردی هستند که در ارتقا فناوری و زیرساختار، مورد توجه قرار می‌گیرند.

۲- تمرکز و ساختار سازمانی

ساختار سازمانی، چارچوب روابط حاکم بر مشاغل، سیستم‌ها، فرآیندهای عملیاتی افراد و گروه‌هایی است که برای رسیدن به اهداف سازمان تلاش می‌کنند. نظام مالیاتی هوشمند همه فرآیندهای سازمان را تحت تاثیر جدی قرار داده و

²⁹ <https://inta.tax.gov.ir/Pages/Action/ShowContent/125382>

³⁰ Zamanzadeh

ممکن است بسیاری از آن‌ها را به صورت کامل تغییر دهد. در چنین شرایطی، نیاز است ساختار سازمان امور مالیاتی کشور در تناسب با نظام مالیاتی هوشمند طراحی و تغییرات مورد نیاز اعمال شود.

۳- منابع انسانی

یکی از مولفه‌های مورد نیاز جهت تحقق یک نظام مالیاتی هوشمند، کارآمد و موثر، منابع انسانی کارآمد، مسئول و هوشمند است. در این راستا، بایستی استراتژی منابع انسانی با استراتژی نظام مالیاتی کشور همسو باشد. استفاده بهینه از منابع انسانی از طریق بهبود کیفیت آموزش کارکنان و متناسب نمودن آن با نیازمندی‌های شغلی یک نظام مالیاتی هوشمند، در اولویت اقدامات این حوزه خواهد بود.

۴- خروجی و پیامدها

از جمله خروجی‌های مالیات ستانی هوشمند: افزایش نرخ تمکین داوطلبانه، کاهش هزینه‌های تمکین، افزایش باثبات و پایدار سهم مالیات از منابع بودجه عمومی دولت، ارتقا عدالت اجتماعی و ارتقا اعتماد عمومی و فرهنگ مالیاتی، افزایش رضایت ذینفعان، افزایش شفاف سازی رویدادهای مالی و شفافیت مالیاتی، بهبود شناسایی مودیان جدید، کاهش شکایات مالیاتی و کاهش زمان دادرسی، ارتقا سلامت اداری، کاهش هزینه‌های وصول، کاهش معوقات مالیاتی، بهبود شناسایی مودیان پرریسک می‌باشد (رستمی و همکاران، ۱۴۰۲).

موفقیت سازمان در مالیات ستانی هوشمند

- قوانین ساده و قابل فهم برای تمامی اقشار جامعه وضع گردد تا از حمایت و همکاری مودیان مالیاتی برخوردار گردد.
- طراحی و تولید نرم افزارهای مناسب کاربر پسند جهت استفاده مودیان مالیاتی.
- وجود سیستم مناسب اطلاعاتی لینک شده با سایر مراجع و قابل رویت برای مودیان مالیاتی.
- رعایت حریم خصوصی در زمینه عدم افشا اطلاعات مودیان به شدت مورد توجه قرار گیرد و به خواسته‌های مودیان در خصوص عدم افشا اطلاعات مودیان (امنیت کاربران) اهمیت داده شود.
- فرهنگ سازی و آموزش مودیان جهت استفاده از سامانه‌های الکترونیکی مورد توجه قرار گیرد.
- توسعه دامنه نفوذ اینترنت در تمامی نقاط کشور لازمه اصلی این هوشمند سازی می‌باشد.

پیشنهاد در راستای اصلاح وضعیت موجود

بازنگری، شفاف سازی و ساده سازی قوانین، کاهش تصویب بخشنامه‌های متعدد، حذف برخوردهای سلیقه‌ای و قشر بندی شده، اعتماد سازی، بررسی نرم افزارهای مالیاتی کشورهای توسعه یافته، حذف پرداخت‌های نقدی مالیات، رفع نواقص سیستم‌های تشخیص مالیات جهت جلوگیری از مالیات گریزی اشخاص، رصد آنی درآمدهای اشخاص حقیقی و حقوقی، به روز رسانی خودکار سامانه‌های اطلاعاتی، جلوگیری از فساد مالی و شفاف سازی منابع دریافتی از مودیان مالیاتی بصورت ارائه گزارش (زارع و همکاران، ۱۴۰۰).

۵. بحث و نتیجه‌گیری

مالیات در نظام اقتصادی کشورهای توسعه یافته نه تنها ابزار تامین کننده مصارف بودجه دولت محسوب می‌شوند، بلکه در اجرای سیاست‌ها و راهبردهای اقتصادی تعیین شده نیز نقش بارزی را ایفا می‌کنند (حمیدیان و همکاران، ۱۴۰۱). بهبود شیوه‌های مدرن جذب درآمدهای مالیاتی در هر کشور امری ضروری بوده که این امر یکی از الزامات مورد نیاز توسعه اقتصادی کشور است. طبیعتاً اقتصاد ایران نیز از این قاعده مستثنی نبوده و بهبود شیوه‌های جذب درآمدهای مالیاتی متناظر

با اطلاعات جامع فعالان اقتصادی می تواند از فرار مالیاتی جلوگیری کرده و به نوعی اقتصاد کشور را از اتکا به درآمدهای نفتی که همواره توأم با آسیب های اقتصادی، فرهنگی و سیاسی بوده است نجات دهد. عملکرد نظام مالیاتی موجود در کشور به علت فقدان بانک جامع فعالان اقتصادی و نیز سنتی بودن روش تعامل دستگاه ها و اشخاص دارندگان اطلاعات با سازمان امور مالیاتی، نشان از عدم کارآیی در مالیات ستانی و جذب درآمدهای مالیاتی دارد (افلاطونی، ۱۴۰۱). در دنیای امروز سازمان های مالیاتی به منظور جذب منابع مالیاتی، خود را سرویس دهنده به مودیان مالیاتی می دانند و در جهت سرویس دهی به مودیان مالیاتی حرکت می کنند و استقرار یک نظام مالیاتی مدرن یکی از اهداف جذب منابع مالی در چارچوب اصلاح نظام مالیاتی است. بحث شیوه های جذب منابع مالیاتی یکی از مباحث عمده اقتصاددانان و دولت مردان در سال های اخیر بوده که سعی شده با اتخاذ روش ها و فرآیندهای مختلف میزان سهم درآمدهای مالیاتی دولت نسبت به درآمدهای حاصل از نفت و گاز در بودجه عمومی کشور افزایش یابد (زارع و همکاران، ۱۴۰۰).

نظام مالیات ستانی هوشمند، در حقیقت مقصد و پایان راه مدرن سازی نظام مالیاتی است. در نظام مالیاتی هوشمند، همه ریزداده های اطلاعاتی افراد در اختیار سازمان امور مالیاتی قرار می گیرد و سازمان امور مالیاتی کشور براساس این اطلاعات دقیق و شفاف، از افراد مالیات اخذ می کند. آرمان هوشمند سازی، دسترسی سریع و دقیق به اطلاعات مورد نیاز برای تشخیص مالیات و افزایش بهره وری منابع انسانی و صرف انرژی در بخش های ضروری تر و اساسی تر است. در واقع فعالیتی که به سهولت و سرعت توسط سیستم های اطلاعاتی انجام می شود دیگر نباید نیروی انسانی را درگیر خود کند.

منابع و مآخذ

۱. افلاطونی، مریم. (۱۴۰۱). نقش تجارت و حاکمیت الکترونیک در افزایش درآمدهای مالیاتی، اداره کل امور مالیاتی استان قزوین. مشارکت مردمی در نظام مالیاتی کشور.
۲. امید پور، رضا و پژیوان، جمشید. (۱۳۹۶). فرار مالیاتی در پایه مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی در ایران، برآوردهای سالانه ۱۳۵۲-۱۳۹۲. اقتصاد مالی، دوره ۳۹، شماره ۱۱، ۲۷-۵۶.
۳. بادآورندهی، یونس؛ حسنی، محسن و سهراب زاده، مهدی. (۱۳۹۰). حسابرسی فناوری اطلاعات. همایش منطقه ای رویکردهای نوین در مهندسی رایانه و فناوری اطلاعات، دانشگاه آزاد رودسر و املش.
۴. براتی، اکبر؛ شکرینیا، مهدی و نجفی، علی. (۱۳۹۴). بررسی موانع و مشکلات پیاده سازی مالیات الکترونیکی، (مطالعه موردی: اداره کل امور مالیاتی استان کرمانشاه). کنفرانس بین المللی اقتصاد مدیریت و علوم اجتماعی.
۵. بیاتی، ج. (۱۳۹۴). بررسی عوامل موثر بر عدم مشارکت فعالان اقتصادی در پرداخت مالیات واقعی از نظر کارشناسان اداره کل امور مالیاتی غرب تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی.
۶. پژیوان، جمشید و درویشی، باقر. (۱۳۸۹). اصلاحات ساختاری در نظام مالیاتی ایران. پژوهشنامه مالیات، دوره ۸، شماره ۱۸، ۹-۴۸.
۷. پژیوان، جمشید. (۱۳۹۲). اقتصاد بخش عمومی (مالیات ها). ویرایش اول، چاپ نهم، انتشارات جنگل.
۸. پورعلی، محمدرضا و بهبهانی، جعفر. (۱۴۰۲). حسابداری و حسابرسی با فناوری بلاک چین و هوش مصنوعی. اولین همایش ملی پژوهش های نوپدید در حسابداری، مالی، مدیریت و اقتصاد بارویکرد توسعه اکوسیستم نوآوری.

۹. پورعلی، محمدرضا و کرکانی، انسیه. (۱۳۹۱). مقدمه ای بر کاربرد فناوری اطلاعات در تصمیم گیری های حسابداری مدیریت. کنفرانس ملی حسابداری، مدیریت مالی و سرمایه گذاری، دانشگاه جامع علمی کاربردی استان گلستان.
۱۰. پورعلی، محمدرضا؛ ولدی، احسان و فرامرزی کنگرلویی، مهدی. (۱۴۰۲). مروری بر تاثیرات بلاکچین و متاورس بر حسابداری و حسابرسی. دومین همایش ملی پژوهش های کاربردی نوین در حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان.
۱۱. پیری، پرویز و ایمانی برندق، محمد. (۱۳۸۷). بررسی نقش بورس الکترونیک و موانع آن در ایران. حسابداری، دوره ۱۹۴، شماره ۲۲، ۸۱-۸۵.
۱۲. توکل، محمد. (۱۳۹۰). فرهنگ توصیفی اصطلاحات بین المللی مالیاتی انگلیسی به فارسی و فارسی به انگلیسی. تهران: انتشارات دانشکده امور اقتصادی، چاپ دوم.
۱۳. توکلی، مریم. (۱۳۹۴). فرار مالیاتی و راهکارهای مقابله با آن. کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، تهران، موسسه مدیران ایده پردازان پایتخت ایلیا.
۱۴. جامعی، رضا و کرم زاده، طاهره. (۱۳۹۳). بررسی نقش فناوری اطلاعات روی پیشبرد سیستم حسابداری تعهدی در دانشگاه های علوم پزشکی ایران (دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه). پژوهشهای تجربی حسابداری، دوره ۱۳، شماره ۴، ۸۵-۹۸.
۱۵. جباری، حسین و ابوالفضل، کوشافر. (۱۳۹۳). ارزیابی عوامل موثر بر حسابرسی مالیات بر ارزش افزوده در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه تخصصی مالیات، شماره ۱۸، ۸۱-۹۸.
۱۶. جلالی کاسب، رضا و مطرود، علی هادی. (۱۴۰۰). حسابرسی و فناوری اطلاعات. پژوهش های جدید در مدیریت و حسابداری، شماره ۵۳، ۱۸۱-۱۹۴.
۱۷. جهاننژاد، آریتا و خباززاده، محمداسماعیل. (۱۳۹۹). نسبتهای سودآوری و ویژگیهای مودیان در سیستم حسابرسی مالیات بر ارزش افزوده مبتنی بر ریسک. پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۴۶، شماره ۱۲، ۱۳۱-۱۶۱.
۱۸. حسن زاده جزدانی. (۱۴۰۲). مالیات هوشمند در اقتصاد هوشمند. هشتمین کنفرانس ملی مطالعات مدیریت و اقتصاد در علوم انسانی.
۱۹. حمیدیان، محسن؛ بیگلر، کیومرث؛ حیدری رامشه، مینا و قاسمی تودشکچوئی. (۱۴۰۱). اثر بخشی تحولات هوشمند سازی مالیات در بخش عمومی دولت ایران در راستای تحولات پایدار دولت. مطالعات اقتصاد، مدیریت مالی و حسابداری، دوره ۳، شماره ۸، ۱۳۹-۱۵۳.
۲۰. خبرگزاری برنا. (۱۴۰۰). بخش اقتصادی، <https://www.borna.news/1138295/45>.
۲۱. خدامرادی، محمد و آلبوعطیوی، مریم. (۱۳۹۴). تاثیر فناوری اطلاعات و حسابرسی داخلی در شرکت های خصوصی اهواز. کنفرانس جهانی افق های نوین در علوم انسانی، آینده پژوهی و توانمند سازی.
۲۲. دارابی، رویا؛ چهارمحالی، شهرام و تقوی قاسم آباد، فاطمه. (۱۴۰۲). ارائه مدل حسابرسی مالیاتی با توجه به اثرات ایمنی روانی و دانش حسابرسی مالیاتی در دوران کشف تقلبات مالیاتی. پژوهشنامه مالیات، شماره ۵۸، ۲۷-۴۸.
۲۳. دنیای اقتصاد. (۱۳۸۹). ایران: پیش به سوی اقتصاد دیجیتال، قابل دسترسی از طریق صفحه اینترنتی به نشانی T/ir.iranictnews://h121096.

۲۴. دهقان خانقاهی، بیتا. (۱۳۸۹). تاثیر متقابل حسابداری مدیریت و فناوری اطلاعات نوین. چهارمین همایش سالانه دانشجویان حسابداری ایران در مرکز آموزش عالی رجاء قزوین.
۲۵. دهقان نیستانی، مهدی؛ گلی، عباس و افسای، اکرم. (۱۳۹۱). بررسی نقش فناوری اطلاعات در حرفه حسابداری و حسابرسی. همایش منطقه ای حسابداری در عصر فناوری اطلاعات، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مینودشت.
۲۶. دودانگه، محمد. (۱۳۸۵). تاثیر سهم وصولی حوزه های مالیاتی بر مالیات بر درآمد تشخیص اشخاص حقوقی در استان قزوین. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد واحد قزوین.
۲۷. ذاکر حسینی، سیدمحمد. (۱۳۹۹). بررسی عملکرد فرآیند حسابرسی مبتنی بر دانش حسابرسان از فناوری اطلاعات. فصلنامه چشم انداز حسابداری و مدیریت، شماره ۳۳، ۷۳-۸۹.
۲۸. ذالک زاده، نیلوفر. (۱۴۰۰). حسابرسی فناوری اطلاعات. پژوهش های معاصر در علوم مدیریت و حسابداری، شماره ۱۰، ۸۷-۹۹.
۲۹. رستمی مازویی، نعمت و معزی، سودابه. (۱۴۰۲). کاربرد فن آوری اطلاعات در حسابرسی. اولین همایش ملی پژوهش های نو پدید در حسابداری، مالی، مدیریت و اقتصاد با رویکرد توسعه اکوسیستم نوآوری، دانشگاه آزاد اسلامی تهران جنوب.
۳۰. رستمی، احسان؛ کامیاب تیموری، رضا؛ الماسی، مجتبی و روحی، مرتضی. (۱۴۰۲). ارائه مدلی برای سازمان مالیاتی هوشمند با استفاده از رویکرد معادلات ساختاری. پژوهشنامه مالیات، شماره ۵۷، ۷۱-۹۵.
۳۱. زارع، علیرضا؛ افشانی، سیدعلیرضا؛ اسلامی؛ حسین، توتونچی؛ جلیل و روحانی، علی. (۱۴۰۰). کاوشی کیفی در بسترهای اجتماعی فرایند پرداخت مالیات. نشریه جامعه شناسی کاربردی، دوره ۸۷، شماره ۳۳، ۲۹-۵۰.
۳۲. زین العابدینی، محمد؛ همتی، حسن؛ جبّاری، حسین و پناهیان، حسین. (۱۴۰۱). بررسی مولفه های موثر بر اجرای حسابرسی فناوری اطلاعات از دیدگاه حسابرسان با استفاده از تکنیک تحلیل عاملی تاییدی. مطالعات حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۴، ۲۷-۵۷.
۳۳. صیادی سومار، علی؛ رهنمای رودپشتی، فریدون و کاکایی تبار، زهرا. (۱۳۹۷). علل پدیده فرار مالیاتی در ایران با تاکید بر شکاف بین دیدگاه مودیان و کادر مالیاتی بر اساس مدل AHP مطالعه موردی استان ایلام. پژوهش حسابداری، دوره ۱، شماره ۸، ۲۷-۵۲.
۳۴. عربی، مهدی. (۱۳۸۸). تاثیر فناوری اطلاعات بر سیستم اطلاعات حسابداری. فصلنامه تدبیر، شماره ۲۱، ۴۵-۴۸.
۳۵. علی مدد، مصطفی و ملک آرابی، نظام الدین. (۱۳۸۰). مبانی و روشهای عمومی حسابداری. مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی، تهران، جلد اول، ۳-۴.
۳۶. فداکار، اکرم و کارگرسورکی، هدایت. (۱۳۸۶). چالشها و آموزه های استقرار دولت الکترونیک در ایران. مجموعه مقالات اولین کنفرانس بین المللی شهر الکترونیک.
۳۷. کرمی، حسینعلی و محمدی، جمال. (۱۳۹۲). حسابرسی فناوری حسابرسی فناوری اطلاعات. دومین همایش ملی علوم مدیریت نوین.
۳۸. گرامی، مریم. (۱۳۸۴). کاربرد گسترده اظهارنامه مالیاتی الکترونیکی در سطح جهان. نشریه اقتصاد، شماره ۴۹، ۵۹-۶۶.

۳۹. لشکری زاده، مریم و عزیزی، محمد. (۱۳۸۹). شناسایی برخی عوامل موثر بر ارتقای فرهنگ مالیاتی در ایران. فصلنامه مدیریت، دوره ۲۲، شماره ۸، ۸۲-۹۱.
۴۰. مالکی مقدم، هوشنگ و عباسی، عبدالله. (۱۳۸۲). حقوق مالیاتی و آیین دادرسی آن، قم: انتشاراتی خانه خرد، چاپ اول.
۴۱. محمدی، محمد. (۱۳۹۹). بررسی تاثیر روشهای فناوری اطلاعات بر کیفیت اطلاعات حسابداری. چشم انداز حسابداری و مدیریت، دوره ۲۵، شماره ۳، ۱۴۱-۱۵۸.
۴۲. محمود دهنوی، زهره. (۱۳۹۵). استفاده از فناوری اطلاعات در حسابرسی مستقل در ایران؛ موانع و مشکلات. حسابداری و منافع اجتماع، شماره ۲، ۵۵-۷۰.
۴۳. ملکی نجفدر، علیرضا؛ رسولی شمیرانی، رضا و روستا، محمود. (۱۳۹۱). بررسی تاثیر عوامل موثر بر پذیرش و کاربرد فناوری اطلاعات بر اساس مدل دیویس (مطالعه موردی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران). پژوهشنامه مالیات، دوره ۱۴، شماره ۶۲، ۱۳۵-۱۶۷.
۴۴. مهدوی، غلامحسین و کریمی، زهره. (۱۳۹۳). بررسی عوامل مؤثر بر تمایل حسابرسان در استفاده از دستاوردهای فناوری اطلاعات، دیدگاه های حسابرسان مستقل. فصلنامه دانش حسابداری، دوره ۱۶، شماره ۵، ۷-۳۱.
۴۵. مومنی، فرشاد و مزینانی، سیدمحمد. (۱۳۹۵). مروری بر نقش فناوری اطلاعات در بهبود عملکرد حسابداری در مالیات ستانی. همایش بین المللی افق های نوین در علوم مدیریت و حسابداری، اقتصاد و کارآفرینی.
۴۶. میرقاسمی، سیدجواد؛ عامری، ریحانه و رستمی، ولی. (۱۴۰۰). الگوی مطلوب ضمانت اجرای مالیات ستانی در پرتو اصول به زمامداری. پژوهش های نوین حقوق اداری، دوره ۹، شماره ۳، ۸۸-۱۱۰.
۴۷. الهی، شعبان و آذر، عادل. (۱۳۸۷). سیستم های هوشمند اطلاعاتی مدیریت: رویکرد فازی - عصبی. فصلنامه علمی پژوهشی مدرس، شماره ۱، ۱۳۵-۱۵۶.
۴۸. الهی، شعبان و رجب زاده، علی. (۱۳۸۲). سیستم های خبره: الگوی هوشمند تصمیم گیری. انتشارات شرکت چاپ و نشر بازرگانی، وابسته به موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی.
۴۹. وحدانی، محمد و رضایی مختاری، ناهید. (۱۳۹۴). تاثیر فناوری اطلاعات بر کیفیت حسابرسی. کنفرانس بین المللی اقتصاد، مدیریت و فرهنگ ایرانی اسلامی.

50. Agbo, E.I., & Nwadiolor, E.O. (2020). E-Commerce and Tax Revenue. Noble International Journal of Economics and Financial Research, 5(8), 80-91.
- Abunssar, M. (2020). Tax Accounting: Income Tax and Sales, (3rded). National Library Department, Amman, Jordan, 3- 4.
51. Al-Najjar, F.J., al-Najjar, N.J. & al-Zaabi, M.R. (2020). Methods of Scientific Research and an Applied Perspective, (5thed). Dar Al-Hamed for Publishing & Distribution, Amman, Jordan, 149-150.
52. Al-Rifai, K. (2017). Tax Accounting between Theory and Practice Income Tax and Sales, (2nded). Dar Tasnim Publishing and Distribution, Amman, Jordan, 25 - 27.
53. Asian Development Bank. (2022). Launching A Digital Tax Administration Transformation, ISBN 978-92-9269-287-2 (print), 978-92-9269-288-9 (Electronic), 978-92-9269-289-6 (ebook) Publication Stock No, TCS210343, <http://dx.doi.org/10.22617/TCS210343>.
54. Barzegari K. J., & Faizpour, M. A. (2013). Tax Audit based on Reports: Experiences from Developed and Developing Analysis. Quarterly Journal of Accounting and Social Interests, 3(1).

55. Carrizosa, R., Gaertner, F. B., & Lynch, D. (2019). Debt and taxes? The Effect of TCJA interest limitations on capital structure, [Working paper].
56. Damanik, D. N. (2020). Taxation Policy on E-Commerce Transactions. In Proceedings of the International Seminar, 1(1), 20-24.
57. Erickson, M. M., Hanlon, M. L., Maydew, E. L., & Shevlin, T. J. (2020). Scholes and Wolfson's taxes and business strategy (6th ed.). Cambridge Business Publishers.
58. Gelinas, U.J., Dull, R.B., Wheeler, P., & Hill, M.C. (2017). Accounting Information Systems, (11th ed). Cengage Learning, USA, 12-13.
59. Hail, L., & Wysocki, P. (2010). Global accounting convergence and the potential adoption of IFRS by the U.S. (part I): Conceptual underpinnings and economic analysis. *accounting Horizons*, 24(3), 355 -394.
60. Herath, S., & Melvin, A. (2017). The Impact of IFRS Adoption on Corporate Income Taxation: A review of literature. *International Journal of Business Management and Commerce*. 2(9).115-134.
61. Huu Nguyen, A., Hong, H. & Soa, L. N. (2020). Determinants of Information Technology Audit Quality. *Journal of Asian Finance Economics and Business*, 7(4), 41-50.
62. Jodi, L., Gissel, K., & Johnstone, M. (2022). Information Sharing during Auditors Fraud Brainstorming: Effects of Psychological Safety and Auditor Knowledge. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 36, (2).
63. Karami, R., Vaez, S.A., & Rekabdar, G. (2020). The impact of effective corporate governance on the relationship between tax gap and future profit changes in iranian economy. *Advances in Mathematical Finance and Applications*, 5(4),491-505.
64. Kastrati, A. (2020). Financial Reporting in function of Economic Development. *Knowledge International Journal*, 36 (1), 31-35.
65. Lambsdorff, J. G. (2003). How Corruption Affects Persistent Capital Flows. *Economics of Governance*, 4 (3), 229 - 243.
66. Magdalena, M., & Kurniawati, H. (2016). Pengaruh Penyajian Laporan Keuangan Daerah, Aksesibilitas Laporan Keuangan Daerah dan Sistem akuntansi Pemerintah Daerah Terhadap Transparansi dan Akuntabilitas Pengelolaan Keuangan Daerah. *Artikel Ilmiah*.
67. Matthias, K.A. (2022). Audits, effectiveness, and Post audit tax Compliance. *Journal of Economic Behavior & Organization*, (195),87-102.
68. Mwencha, P.M. (2019). Taxation of electronic commerce—a commentary. *Financing for Development*, 1(1).
69. Peci, B. (2016). Tax Reforms in Selected Balkan Countries: The Case Study of Kosovo. *Applied Economics and Finance*, 3(4).
70. Uçaktürk, A., & Villard, M. (2013). The Effects of Management Information and ERP System On Strategic Knowledge Management and Decision Making. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 99, 1035 -1043.
71. Vlad, M., Tulvinschi, M., & Chiriță, I. (2011). The Consequences of Fraudulent Financial Reporting. *The USV Annuals of Economics and Public Administration*, 11(1), 264 -268.
72. Vokshi, N. (2018). The connection between accounting and taxation from the perspective of preparing the financial statements. *International Journal of Economics and Business Administration*, 6(4), 34 - 47.
73. Xia, C., Cao, C., & Chan, K.C. (2017). Social trust environment and firm tax avoidance: Evidence from China. *The North American Journal of Economics and Finance*, (42),374-392.
74. Xiang, X. (2023). Metaverse and Its Efforts on Auditing, Accounting School. *a Virtual Reality Perspective: A Future Research*, 37, 29- 41.
75. Zamanzadeh, H. (2018). Reviving Economic Stability under the Shadow of Pressure. *Bi-monthly Economic News*, November, (157).

Accounting and Smart Provincial Tax

Mohammad Reza Pourali ^{*1}
Soodabeh Moezzi ²

Abstract

The use of new technologies enables companies to drive innovation in operations for their common processes. These innovations greatly change the operations of organizations and individuals. With the expansion of economic activities and the globalization of business operations, the basis for the emergence of accounting based on information technology was provided, and today we are witnessing that the accounting profession can grow more and more by using this issue. On the other hand, the design of tax systems plays an important role in supporting economic growth and ensuring social justice. In the current economic environment, in the rapidly changing world based on smart processes, smart tax is a solution for growth, addressing the current and future challenges of economic changes and achieving goals. Not keeping up with information technology, negligence and lack of necessary and sufficient attention in making the required investments will cause irreparable or costly delays. The main goal of this article is to specify this requirement and the challenges that will occur if the creation of a smart tax system is not paid attention to.

Keywords

Information Technology Accounting, Tax, Tax Audit, Smart Provincial Tax.

1. Associate Professor of Accounting, Department of Accounting, chalous Branch, Islamic Azad University, chalous, Iran (corresponding Author: pourali@iauc.ac.ir)
2. Ph.D Student in Accounting, Department of Accounting, Tonekabon branch, Islamic Azaad University, Tonekabon, Iran. (soodabeh_moezzi@yahoo.com)